

556

ד.מ.

מדינת ישראל
הכנסת.

פרטורקורל מס' 30/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', ג' בניסן תשס"ז-14.3.56 בשעה 08.30.

הסתתפו: ס. אונג - היו"ר
ב. אזניה
ע. איכילוב
י. הרדי
ז. ורהפטיץ
י. כמיס
ב. לוקר
ג. ניר
י. ש. דוונברג
י. סופמן

נעדרו: ע. אסף
א. אלטמן
י. נדר
ס. בגין
ש. הלל
ת. טובי
י. יסעיהו
י. ניצני
י. סרלין
ס. קמיס
ח. רובין

סוזמנים: פ. רוזן - שר המשפטים
ח. כהן - היועץ המשפטי
א. ירין - המטנה ליועץ המשפטי
ס. אלון - סגן היועץ המשפטי

סדר-היום: 1. חוק הגנת הדייר(תיקון).
2. ועדת המטנה לחוקי-היסוד;
3. חוק בתי-המשפט;

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ס. אונג:

1. חוק הגנת הדייר(תיקון).

סעיף 1.

הייתי מציע שבנוסף כמה מלים על כך שלפני סוף
השנה השלישית תהיה אפשרות לבדיקה.

ס. איכילוב:

שר המשפטים פ. רוזן: אין צורך להוסיף זאת. האנשים יבואו בעצמם.

ע. איכילוב: אולי היו ר' ימסור זאת בזמן מכירת הדו"ח על החוק בכנסת.

שר המשפטים פ. רוזן: העירו לי שבהזדמנות זו כדאי לתקן עוד דבר: בחוק כתוב "לאחר ה-1 באפריל 1954", ופירושו הדבר - ה-2 באפריל, למעשה. הכוונה היתה "לאחר ה-31 במרץ 1954". אולי מוטב לכתוב "סיום 1.4.54".

- תוחלט: 1. לקבל את התיקון שהוצע על-ידי שר המשפטים.
- 2. לקבל את הטעיף בשינוי הג'ל.

סעיף 2(א).

י. שופמן: אינני חושב שבגלל זה שהדיירים פנו אל משרד המשפטים בטאוחר, אפשר להכניס חוק אשר פוסל פסקי-דין של בית-המשפט. זה תקדים מסוכן מאוד. אני מציע למחוק את כל סעיף 2.

ג. גזר: חבר הכנסת שופמן אולי צודק באופן תיאורטי, אבל המציאות היא כזאת: יש חוק האומר שצריך לשלם כך וכך, ויש פסקי-דין קובעים שצריך לשלם כך וכך, ואין זה צודק ואין זה רצוי שיהיה מצב כזה.

שר המשפטים פ. רוזן: בחוק הגנת הדייר תס"ו נמצא סעיף הכולל הוראת מעבר דומה בנוגע לפסקי-דין על פינוי. כך שאין זה נכון שאין תקדים לדבר הזה. זה גם הגיוני. במקרה זה קרה שבכנסת ובמשלה לא ראינו את הדבר הזה מראש. קרה בכמה מקרים שבעלי-בתים פנו לבית-המשפט לקראת ה-1 באפריל 1956 בכדי לקבל פסק-דין קובע את דמי השכירות מראש לתקופה מה-1 באפריל 1956. היה ספק אם הדבר הזה ניתן. אנחנו לא ראינו את האפשרות הזאת מראש. בתי-המשפט קבעו כי הדבר אפשרי, ויש בכך הגיון. אני חושב שהדבר הזה הכרחי.

ע. איכילוב: דבריו של שר שופמן מנקודת-מבט עניינית אינם מוצדקים. רק מנקודת מבט משפטית אפשר לקבלם, אבל לא הייתי מציע להתחשב בכך. עם הכנסת הסעיף הזה יהיה ברור גם לדיירים וגם לבעלי-הבתים מה דעתה של הכנסת ביחס לשנה הרביעית. לכן אני חושב שצריך לקבל את הצווח הזה, והתועלת שלו ברורה.

היו"ר מ. אונא: מדוע לבטל או לשנות? האם לא מספיק לכתוב "לשנות"?

י. שופמן: אפשר להתעלם מן הגישה היוצרית לגבי עניין כל כך בציני כמו פינוי, אשר הוא כן אינו צודק, אבל פה ישנם כמה מקרים בודדים שמישהו יצטרך לשלם יותר שכר-דירה. אינני חושב שדבר זה מצדיק שנכניס סעיף כזה. אין זו תופעה המונית. זה עניין רק של כמה מקרים בודדים. אפשר לציין כי המשפטים התלויים ועומדים עדיין, יקבעו לפי התיקון הזה, אבל אלה שכבר נצטרו וניתן בהם פסק-דין, אין לשנותם. אני מציע למחוק את הסעיף ולכתוב במקומו שאם ישנם משפטים-תלויים ועומדים בעניני שכר-דירה, הם יידונו לפי סעיף זה.

ג. נייר: זה מטילא יהיה כך.

ד. הדר: כל מה שאגיד כאן, יהיה על דעתי הפרטית ולא על דעת סיעתי.

סעיף 1 אינו בכלל ענין משפטי כי אם ענין כלכלי. הוא צריך היה לעבור אל ועדת הכספים או ועדת הכלכלה. הצד המשפטי מופיע בסעיף 2.

במידה שהייתי צריך לחוות דעה בענין הכספי והכלכלי, אני חושב שאין כל הצדקה לחוק הזה. אם אנחנו רוצים יציבות בכלכלה, שאנשים ידעו כמה הם צריכים לשלם, שאדם שהשקיע כסף בדכיסת בית יוכל לעטות את הקולוציה והדבר לא ישתנה כעבור כמה שנים; אם אנחנו רוצים שיהיו מחירי קבועים לבתיים ושיהיו דרך ארץ כלפי חוקים שנתקבלו בכנסת, אין אנחנו יכולים להפך את כל החישובים שנעשו על-ידי אנשים על סמך החוק הזה. אם זה היה לא טוב, צריכים היינו לחשוב על כך לפני שנתיים.

אין אנחנו ברתעים מלחוקק חוקים במחזי יר אחד, חוקים המטילים על אותם הדיירים ססים, אותו בעל עסק אם הוא זקוק להגנה, האם כל ההגנה צריכה להינתן לו על-חשבון בעל הבית שלו דוקא?

מאחר שהכניסו לחוק את סעיף 1 - ואין לנו ברירה, הכנסת העבירה לנו אותו - הכרחי שיהיה גם סעיף 2. אינו סכים עם חבר הכנסת שופמן שאפשר למחוק את סעיף 2. אבל אני מציע להכניס לסעיף 2 יתר גמישות. מה שכתוב פה זוהי הוראה אטורטיבית לבתי-דין לנהוג כך. אני מציע שאם בית-דין פסק כך, יש אפשרות לכל צד לפנות מחדש, אבל אינו מציע לכתוב "אם נראה לבית-הדין כי הפסקה הייתה מציע לכתוב במקום זאת כי בית-הדין בסיקוליו יביא בחשבון שניתן חוק זה. אם ירצה - הוא יטנה את פסק-הדין, ואם ירצה - יפחית בטקצת את שכר-הדירה. לפי הנוסח הזה הוא יהיה חייב תמיד לטנות את פסק-הדין. אני מציע להכניס יתר-גמישות ולהגיד כי בית-הדין יצטרך להביא בתוך סיקוליו גם את השאלה מה היתה החלטתו אילו היה כבר החוק הזה.

פ. רוזן: אינו מניח כי מספר פסקי-הדין טרובה. מכל מקום, יש כאן סכנת שכתב אחד משופטי השלום, מורנו לוי, לטופט השלום הראשי. הוא כותב: עד כה נהג בית-משפט השלום לקבוע את דמי-השכירות גם לגבי התקופה שתחיל בשנה השלישית, ביחוד עם בית-הדין נתבקש לעשות זאת.

חוק מזה, בין שהטובלים הם עטרה או אלה, או שהדבר מוצדק או שאינו מוצדק. אם זה מוצדק - זה מוצדק גם לגבי עטרה אנשים. ואני חושב שזה מוצדק.

לחבר הכנסת הדרז אני רוצה לאמר: בעלי-הבתים בפידוש הסכמו ל-150%.

ד. הדר: הם מסכימים מפני שהם מפחדים כי אם לא יסכימו, יגממו בשבילם תוצאות יותר גרועות.

שר המשפטים פ. רוזן: אילו היה בכך נזק רב, יש להניח שהם היו מתנגדים לכך בכל תוקף. להיפך, אני למד מהתנהגותם של בעלי הבתים בכל הפרשה הזאת, שלגבי עסקים, לפני ה-1 באפריל 1954 הם קיבלו דמי שכירות שהועלו מדי שנה בשנה. אם על זאת מוסיפים 150%, הרי שההבדל בין החישוב הזה ובין חישוב לפי סדרז אינו גדול. חוק מזה, המצב הכלכלי ביבתיים השתנה, ומצב בתי העסק אינו מזהיר ביותר.

סר המספטים פ. רוזן:
אולי היה מקום לדבריו של חבר-הכנסת הררי
ידיון על סם העסקים. בכל אופן, אינני
חושב שהנוסח אשר הוצע על ידי חבר הכנסת הררי הוא כל כך יותר גמיש.
כאן כל הגמישות בנוסח היא במלה "רשאי".

א. ידיון:
אולי אפשר לכתוב במקום "אם נראה לבית-
המשפט כי הפסק לא היה ניתן" - "אם
נראה לבית המשפט כי דמי השכירות היו גפסקים אחרת אילו היה חוק זה
בר תוקף כשנפסקו". אין כאן הכול ענייני, אבל זה בכל זאת הולך לקראת
הצעתו של חבר הכנסת הררי.

שר המספטים פ. רוזן:
אינני חושב שזה משנה.

היו"ר ס. אונא:
עצם הרעיון שצריכה להיות כאן גמישות
הוא נכון, והם לה "רשאי" אינה פותרת
את הבעיה.

ס. א. לון:
בקשר עם הצעתו של חבר הכנסת שופמן: בעלי-
הבתים היו מבקשים לקבוע את דמי השכירות
לשנתיים ואח"כ היו מבקשים לקבוע זאת לשנה השלישית.

הוחלט: 1) לדחות את הצעת י. שופמן למחוק את הטעיף.

הסתייגות לי. שופמן.

2) לקבל את הצעת ס. אונא למחוק את המילה "לבטל".

היו"ר ס. אונא:
המלים "על מנת להגיש" מבטלות את
הגמישות.

הוחלט: 1) לקבל את הצעת א. ידיון לכתוב במקום "אם נראה
לבית המשפט כי הפסק לא היה ניתן" - "אם נראה
לבית המשפט כי דמי השכירות היו גפסקים אחרת
אילו היה חוק זה בר תוקף כשנפסקו".

2) לקבל את הצעת ס. אונא למחוק את המלים "על
מנת להגשים".

סעיף 2 (ב)

י. הררי:
אני מציע שדמי השכירות לא יתבטלו באופן
אוטומטי אלא להקנות לכל צד אפשרות

להשתמש בסעיף 2 (א).

י. שופמן:
אני מציע למחוק גם את הסעיף הזה.

א. ידין:

הסעיף הוצע בצורה כזאת מפני שישנו סעיף 28 אשר לפיו יכולים הצדדים להסכים ביניהם על דמי שכירות יותר גבוהים וזה יחייב אותם למרות שהחוק קובע הגבלות מסוימות. אם הם עשו את ההסכם אחרי שהחוק קבע את ההגבלות, והדייר ידע שהוא מוגן ובכל זאת הסכים לכך, אבל אם מתברר שהוא לא ידע שהוא יהיה מוגן, הרי במקרה זה רוצים לבטל את כוחו המחייב של החוזה לגבי שנה זו.

י. הררי:

אם מקבלים את רוח החוק ואת מה שאתה מעיר, צריך למחוק את סעיף 2 (ב). כל זה היה מפני שהדייר לא ידע שהוא מוגן.

לדעתי אין הרבה מקרים כאלה. והמקרים שישנם גובלים עם כל מיני בעיות. צריך לאפשר לצדדים לפנות לבית-הדין, ובית-הדין יביא בחשבון שלא ידעו שהחוק הזה יבנס לתפוג, והוא יסקול ויחליט.

ע. איכילוב:

מבחינת המשמעות פיסקא ב', לדעתי, עומדת בניגוד לפיסקא א'. פיסקא א' מדבר על אולם האנשים אשר באו לידי הסכם והבנה, ולא ראו צורך להזדקק לבית-משפט. פה מדובר על הסכם אשר בא לאחר חוק הגנת הדייר, עם כל התיקונים. אם לאחר זאת באו הדייר ובעל הבית לידי הסכם, האם אני צריך להגיד: אני מבטל את ההסכם הזה? (א. ידין: אבל התיקון החדש לא היה ידוע להם). אם כך צריך להוציא בכנסת חוק להזהיר את כל אזרחי המדינה לא לחתום על שום הסכם, היות ובכל יום הכנסת עלולה להוציא חוק אשר יבטל את ההסכם. הדבר הזה לא נראה לך, ואני מציע למחוק את הסעיף.

י. ש. רוזנברג:

הייתי תוסף בהצעת חברי הכנסת סופמן ואיכילוב. לכאורה, הייתי אומר שצריך למחוק את כל הסעיף. אבל אין הדברים בדיוק כפי שאמר חבר-הכנסת איכילוב. אתן דוגמה מהחוק העברי בקשר עם נדרים. אדם מקבל על עצמו נדר. אח"כ מתברר שהיה משהו אשר הוא לא ידע עליו כשנדר את הנדר. הוא יכול לבוא לבית הדין ולבקש לבטל את נדרו. יתכן שמישהו עשה הסכם ולא ידע שקיים חוק. רימו אותו. צריך לאפשר לו לפנות לבית המשפט.

אני מסכים עם חבר הכנסת הררי שאסור לדבר זה יהיה אוטומטי. אני מקוה שבית המשפט ינהג בגישה מאד לא גמישה וירשה לבטל הסכמים כאלה רק במקרים יוצאים מן הכלל. מתוך כך אני מצטרף להצעתו של חבר הכנסת הררי.

ד. אלון:

אני רוצה לתת ניסוח נוסף להצעת חבר-הכנסת הררי: אנחנו שינינו את סעיף 2 (א). במקרה שניתן פסק על דמי שכירות, הוא כולל גם פסק מתוך הסכמה, כשהצדדים באו וביקשו מתן תוקף להסכם שביניהם. לא יתכן להחמיר לגבי מקרים שהצדדים הסכימו ביניהם, בהשוואה למקרים של סעיף קטן (א).

לפי הצעת מר הררי הנוסח יהיה כזה: המלים "לא יחייבו" ימחקו, וייאמר: רשאי בית הדין על פי בקשת כל צד לשנות את דמי השכירות המוסכמים לתקופה... וכאן יווסף: אילו היה חוק זה בר תוקף כשהצדדים הגיעו להסכם ביניהם.

הוחלט: 1. לדחות את הצעת חבר הכנסת שופמן למחוק את הסעיף.

הסתייגות לי. שופמן וע. איכילוב.

2. לקבל את הצעת חבר-הכנסת הררי.

2. ועדת המשנה לחוקי יסוד.

ע. איכילוב:

אני חוזר על הצעתי שלא נבחר בוועדת משנה אלא שמליאת הוועדה תשמש כוועדה לחוקי יסוד. אני מציע זאת על סמך נסיון העבר. על ידי העברת הטיפול בשאלה זו לוועדת המשנה אחנו חוזרים להיות קברנים של חוקי היסוד, כמו הכנסת השניה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת אונא ורוזנברג איש אינו מעולם מהקושי שבבעיות המוקד שבין שתי השקפות העולם של שתי היהודיות בארץ, אם אפשר לומר כך, התורנית והחילונית. ואין כל מגמה בכנסת הליטית להגיש את אותם הפרקים הקשורים בחילוקי דעות אלה. אבל ישנם כמה פרקים הקשורים בעבודתה היומיומית של הכנסת. קראתי בעתון שטר המשפטים הודיע כי מכינים את הפרק על הממשלה. גם הוא, כמו הפרק על הכנסת, אינו קשור בהשקפת עולם תורנית או חילונית.

דיון מחודש בפרקים הללו תחילה בוועדת משנה ואח"כ במליאת הוועדה, יאריך את זמן הטיפול בדברים האלה. בוועדת משנה בת שבעה חברים לא יוכלו להשתתף כל הסייעות, וכנראה זה שום סיעה לא תותר על השתתפותה.

הייתי מציע שבין 8 - 9 הישיבות שאנחנו מקיימים בחודש, בקדיש שתי ישיבות לענין זה.

היו"ר מ. אונא:

אפשר להתייחס להצעה זו בחיוב אם מחליטים על ישיבה בוספת בשבוע, שתהיה מוקדשת אך ורק למטרה זו. אם לא, פירוש הדבר ביטול עבודתה האחרת של ועדת החוקה.

ב. אזניה:

הדברים פשוטים: לא הסכנתיקה היא אשר הפריעה לקבלת חוקי יסוד. כשאני מציע להתחיל בפרק הממשלה ולי כפרק הכנסת, הרי זה מפני שאינני רוצה לבזבז זמן. הצעת חוק המוצעת על ידי הממשלה, יש לה יותר סיכויים שנסיים את הדיון בהם לדעתי, הצורה אשר בה עבדנו בוועדת המשנה לחוקי יסוד בכנסת השציה היתה טובה. אבל אני נוטה היום לקבל את הצעתו של חבר הכנסת איכילוב מסיבה אחרת: ועדת החוקה איננה כל כך מאוכלסת, והרי כל הטעם שבהקמת ועדת משנה הוא כדי שמספר החברים יהיה קטן יותר. אני תוסך בענין זה בהצעת היו"ר, אבל דבר זה אינו ניתן לביצוע בתחום של הימים אשר בהם יושבת הכנסת. אני מוכן לקבל על עצמי לשבת יום נוסף בתל-אביב, ביום א' או ביום ה'. ואני אומר: אין שום רצון לעכב את הדבר. הייתי רוצה להביא לכנסת ככל האפשר יותר סדר דבר מושלם.

י. הררי:

כולנו מעונינים לזרז את הענין. לדעתי, ועדת החוקה אינה יכולה להחליט שהיא אינה מקימה ועדת משנה. הדבר נידון בוועדה המסודרת, כשעמדה בפניה השאלה אם להקים עשר ועדות. בהגדלת מספר חברי ועדת חוקה באה כדי לאפשר לה

י. הררי:

להקים ועדת משנה. ואין אנחנו יכולים להחליט אחרת. הרעיון בדבר הקמת ועדת משנה מיוחדת בא מפני שהנטיון הראה שלוועדת החוקה ישנם תמיד דברים דחופים. וקיימת סכנה שאם בקיים ישיבות מיוחדות בתל-אביב, הרי בכל מקרה של לחץ על ועדת החוקה, יוותרו על הטיפול בחוקה לסוגת הטיפול בחוקים שוטפים. מה שאין כן אם תהיה ועדה מיוחדת אשר על סדר יומה יהיו רק חוקי היסוד. סר איכילוב רוצה לקצר את התקופה, ואין לי כל התנגדות להצעתו אילו אפשר היה לשריין זמן מיוחד לעבודת החוקה. אבל אז צריך להביא את הדבר לאישור הכנסת. אין אנחנו יכולים להחליט על כך מאחר שהיתה החלטה של הכנסת להקים ועדת משנה.

ת. כהן:

אני רוצה להציע שלא תקבלו היום שום החלטה אלא תחכו עד לאחר פגרת הפסח, ואז הממשלה תביא לפניכם לקריאה ראשונה בכנסת את הצעת חוק הממשלה. הממשלה גמרה כבר את דיוניה בענין זה אולי צריכה רק לאשר את הנוסח הסופי. אנחנו מקוים להביא את החוק לקריאה ראשונה אחרי פגרת הפסח.

כדי לצאת מהסיבויך שנוצר על ידי החלטת הכנסת בענין זה, הייתי אומר שכאשר החוק יובא לקריאה ראשונה, תבקש הממשלה להעבירו לוועדה אשר תקבע על ידי ועדת הכנסת. וועדת הכנסת תרכיב ועדה מיוחדת לא דווקא מבין חברי ועדת החוקה, כפי שעשינו בכנסת השניה לגבי חוק האזרחות, והדבר הצליח מאד. אז גם תושג המטרה של חבר הכנסת איכילוב: הדבר לא יובא לקריאה שניה בפני מליאת הוועדה.

י. ט. רוזנברג:

אינני מסכים עם חבר הכנסת הררי שיש צורך בהסכמת הכנסת כדי שהוועדה כולה תדון בחוקי היסוד. הכנסת החליטה שאין מקימים ועדה חדשה. אין זה אומר שהוועדה כולה אינה יכולה לשבת כוועדת משנה. מאידך, אני מתנגד להצעת היועץ המשפטי. קודם כל - אני מתנגד לוועדות מסותפות, ואינני חושב שזה בריא. שנית, באותה דרך נגיע לדבר אשר הכנסת דחתה אותו פעמים: להקמת ודה מיוחדת לטיפול בעניני חוקה. ואין זה חשוב אם זה יהיה לענין אחד או לכל הענינים.

אני נוטה להצעתו של חבר הכנסת איכילוב, שכל הוועדה תדון בכך. וזאת, מכיון שרוב חברי הוועדה אינם משתתפים בדיוניה. ואז אין הבדל, במילא, השאלה היא רק של זמן: מתי תוכל הוועדה הזאת לשבת.

נדמה שוועדה לעניני חוקה ירצו להשתתף כל המפלגות וההשתתפות תהיה גדולה יותר. פירוש הדבר שוועדת המשנה תצטרך להיות גדולה יותר ממליאת הוועדה. מכל הנימוקים האלה אני חושב שמוטב ללכת בדרך אשר הציעו חברי הכנסת איכילוב ואזניה.

י. טופטון:

אם חוששים שהוועדה תקדיש גם את הישיבות המיוחדות שלה גם בענינים אחרים, אפשר להכריז על כך שבישיבות המיוחדות האלה פועלת הוועדה כוועדת משנה, ואז אי אפשר להביא בפניה ענינים אחרים. זה יגביל גם את האפשרות של העברת ענינים מיישיבות רגילות לישיבות ועדת המשנה.

י. הררי: אני מוכן לקבל כל צורה שתקדם את העבודה.

ישנו חידוש בכך שהממשלה תציע את החוק. עמדתנו היתה תמיד שאין זה ענין של הממשלה. זה מעל לממשלה. לכן חשבו, ובצדק, שהגוף אשר צריך לחבר את החוק ולהכינו, צריך להיות מצומצם, והוא יביא את הצעתו בפני מליאת ועדת החוקה. בכל אופן,

י. הרדי:

אי-אפשר לפרט שועדת מסנה זו יכולה להיות גם ועדת החוקה. בפירוט דובר על ועדת מסנה מפוחדת, בהרכב אחר. אני מוכן להסכים לכל החלטה, אבל צריך לדעת שזהו המצב.

היו"ר ס. אונא:
יש טעם להחלטה כזאת אם נסכים לקבוע את יום ה' או יום א' כיום מיוחד לישיבות ועדת החוקה בתור ועדת מסנה לעניני חוקה.

לא הייתי נוטה להצעת היועץ המשפטי. היו לנו נסיונות די מרים בוועדות מקובצות ומשותפות. אולי אם יתעורר ספק בצד הפורמלי שבדבר, אפשר יהיה להשתמש בהצעת היועץ המשפטי בזמן הדיון על החוק בקריאה ראשונה.

אם יש הצטננות הועדת לסידור הזה, שהוועדה תקבע יום מחוץ לימי הכנסת שבו תקיים ישיבה שתהיה מוקדשת לדיון בחוקה, או שהיא תשב כוועדת מסנה - אפנה אל הנציגות ואשאל דעתה אם יש צורך בהודעה פורמלית בכנסת.

ב. אזניה:
אם תימסר על כך הודעה בכנסת ולא יהיה ערעור, אפשר יהיה לגמור זאת בכך. לדעתי אין זה בחוץ, אבל זה לא מזיק.

י. הרדי:
לא הייתי מוכנים בסיכום שהישיבה צריכה להיות בתל-אביב. אולי אפשר היה לקיים ישיבה אחת לשבועיים בתוך ימי הכנסת.

הייתי רוצה שנקבע דבר אחד: אם הממשלה תגיש את החוק מיד אחרי הפגרה ואנחנו בעסוק בו - מה טוב. אבל אם נראה שתהיה השהיה בענין זה, אני מציע שהדבר הראשון שהוועדה תעסוק בו אחר הפגרה יהיה לדון בהכנת חוקה.

היו"ר ס. אונא:
אני יכול להצטרף רק להחלטה האומרת כי הישיבה המיוחדת הזאת תקיים מחוץ למסגרת עבודת הכנסת. זה יכול להיות ביום א', ביום ה' או אפילו ביום ד' אח"צ.

הנחלט: ועדת החוקה, חוק ומשפט תטפל בחוקי-יסוד, באשר לסדרי הישיבות שלה, תיקבע ישיבה מיוחדת מחוץ למסגרת הזמן הרגיל של עבודת הכנסת, שתהיה מוקדשת לטיפול בחוקי היסוד.

1. חוק הגנת הדייר (המשך).

א. ידין:
בהתאם להחלטת הוועדה אני מציע שבנוסח הסעיף 2 יהיה כך: (א) בית דין שפסק דמי שכירות למוסכר לפני תחילתו של חוק זה, רשאי על פי בקשת כל צד לסנות את הפסק אם נראה לבית-הדין שהיה פוסק את דמי השכירות פסיקה אחת אילו היה חוק זה בר-תוקף בשעת סתן הפסק; (ב) הוסכם בין בעל-בית ודייר אחרי תחילת תקפו של חוק הגנת הדייר, תס' ד' 1954 ולפני תחילת תקפו של חוק זה על דמי שכירות של בית-עסק מן הסוגים הנקובים בסעיף 17 באותו חוק, רשאי בית-הדין

א. ידין:

על פני בקשת כל צד לשנות את דמי השכירות המוסכמים, אם נראה לבית-הדין שהצדדים היו קובעים את דמי השכירות קביעה אחרת אילו היה חוק זה בר-תוקף בשעת קביעת ההסכם.

הוחלט: לקבל את הנוסח כפי שהוצא על-ידי א. ידין.

3. חוק בתי-המשפט.

טעיה 6(א)(2).

י. הר"י:

עוררתי את שאלת הבלעדיות. אבל נשאלת השאלה אם לגבי הרשויות המקומיות יכול לתת זאת רק בית-המשפט העליון או גם בית-משפט אחר. אם יכול לעשות זאת גם בית-משפט אחר, צריך לכתוב זאת.

ח. כהן:

השאלה תבוא על פתרונה בניסוח של טעיה 6(א).

היו"ר ס. אונג:

ברישא של הטעיה מתעוררת השאלה אם להכליל אן עובדי המוסדות הלאומיים.

י. הר"י:

לדעתי, במידה שחוקי המדינה קובעים את סמכויותיהם ותפקידיהם של המוסדות הלאומיים, אנחנו יכולים לקבוע זאת. אבל נדמה לי שפרט לאמנה, אין יותר דברים כאלה הנקבעים על-ידי החוק.

ח. כהן:

אני רוצה לטעון להצעתו של חבר הכנסת לוקר לא ספני שהיא הצעתי אלא ספני שהוא איבנו כאן. אבל אני חושב שאפשר לטעון דברים רבים להנמקתה. אפשר לטעון כי אין אנחנו יודעים מה הם תפקידי ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית לפני שנתקבל בכנסת חוק מעמד ההסתדרות הציונית. משחוק זה נתקבל, שוב אי-אפשר לטעון כי אין אנחנו יודעים מה הם תפקידיהם. הם קבועים באותו חוק ובאמנה שנכרתה על פי אותו החוק. ולדעתי, הסצב די ברור.

יש באמת לקונה חמורה בחוק כשהמוסדות הלאומיים אינם כאן. איבני יודע למה מתישב של הסוכנות היהודית, שהיא שלחה אותו לכפי מסוים, עומד כלפי מחלקת ההתיישבות ביחס של בעל-חזוה כאילו אלה שני צדדים שווי-מעמד ושווי-זכויות, בו בזמן שלמעשה היחס בין המתיישבים ובין הסוכנות הוא בדיוק ביחס שבין האזרח והממשלה. יש כאן איבני יודע מדוע עררי בית-המשפט הגבוה לצדק לא יהיו פתוחים בפניו נגד אותן המחלקות של הסוכנות היהודית, כמו נגד משרד הסעד או משרד המסחר והתעסיה.

יש עוד דבר: דוקא עניני ההתיישבות של הסוכנות היהודית קיבלו לא רק מעמד מוכר בחוק אלא גם סנקציה חוקית חמורה בחוק המועדים להתיישבות חקלאית. בתי-המשפט של המדינה יכולים לגרש מתישב כזה מאדמתו, ומדוע לא יהיו טובים להוסיט לו סעד במקרה הצורך. אני חושב שהשעה יותר מדי מאוחרת כדי לטעון במדינת ישראל שלא צריך להוסיט למתישב סעד נגד מוסדות הסוכנות היהודית.

ז. ורהפטיג:
 הייתי מציע שהדבר יהיה מוגבל לסוגיות וגופים הפועלים לביצוע תפקידים הסוטלים עליהם לפי החוק. יש לסוכנות תפקידים שהיא מטלא אותם על-פי דין, ויש כאלה שאינה מטלא אותם על פי דין, ואני בעד זה שאפשר יהיה לפנות אל בית-המשפט רק בקשר לתפקידים שהיא מטלא אותם על פי דין. בקח סקרה של בחירות לקונגרס הציוני. רשימה אחת יכולה להביא אלף חתימות הדרושות כדי להיכנס כרשימה, ומישהו יערער על כך.

ח. כהן:
 אז בית-המשפט לא יתערב. אין זה תפקיד ציבורי על פי דין.

ז. ורהפטיג:
 צריך לכתוב "למילוי תפקידיהם הסוטלים עליהם על פי הדין" ולא "למילוי תפקידיהם כדין".

ח. כהן:
 הייתי מציע להוציא מהויכוח הזה את שאלת ה"קו-ורנט" ולהעבירה לסעיף סידורי. זה יקל על הויכוח, אם נצמצם אותו לשאלת המבדום.

ז. ורהפטיג:
 אני מתנגד לכך שבית-המשפט העליון יתערב בחיים ציבוריים באשר לגופים אשר אינם פועלים בהתאם לתפקידים שהוטלו עליהם על פי חוק. אם לאו, כל חברה וכל אגודה תהיה בכלל זה.

י. הררי:
 ההצעה היא להכניס לסעיף זה את הסוגיות הלאומיים, צריך יהיה למצוא שם מסוים לסוכנות. הכוונה היא לאפשר לתת צווים לא רק נגד רשויות המדינה ורשויות מקומיות אלא גם נגד הסוכנות היהודית. אם המדובר בגופים ואנשים המטלאים תפקידים ציבוריים, הרי זה מסילא. יכלול את הסוגיות הלאומיים.

ח. כהן:
 אבל מכיון שהזכירו את רשויות המדינה והרשויות המקומיות, רוצים לתת את הכבוד הזה גם לסוגיות הלאומיים.

י. הררי:
 לדעתי אין זה בחוץ. כל יתרונה של ההסתדרות הציונית הוא בכך שהיא עושה דברים שלא בתחום עבודת המדינה. היא רוצה, למשל, לייעב רק יהודים. מדוע אנחנו צריכים לאפשר לבוא נגד בתביעות שבאים נגד שלטון? יש על פעולותיה פיקוח ציבורי. ובאשר למה שהיא עושה בתוקף החוק, תמיד אפשר לפנות לבית-הדין הגבוה לצדק, גם לפי הנוסח הזה. ואינני רוצה גם שדבר זה מוסיף כבוד להסתדרות הציונית. גם אינני יודע אם היא כל כך מעוניינת בכך.

אשר לחוק מעמד ההסתדרות הציונית, בחוק זה אין כתוב מה הן זכויות הפרט כלפי ההסתדרות הציונית. החוק מסדיר את מעמדה של ההסתדרות הציונית כלפי הממשלה. הוא הדין - באשר לאמנה. חבר הנהלת הסוכנות יוכל < אולי על סמך החוק הזה לתבוע דברים מסויימים מן הממשלה. אבל אין אנחנו מעוניינים, גם לא בחוק י זה, לאפשר לפרט להגיש משפטים נגד הסוגיות הלאומיים.

ז. ורהפטיג:
 אינני מבין לשם מה המלים "פקידים ואנשים אחרים". אני מבין שהצו מופנה לרשות. אבל לשם מה הצו צריך להיות מופנה אל הפקיד? זה לפעמים יעמיד את הפקיד

ז. ורהפטיג:

במצב די קשה. צריך לתת את הצו לרשות.

מה זו רשות?

ח. כהן:

מסרד.

ז. ורהפטיג:

ח. כהן: הרשות היא הפקיד, והפקיד הוא הרשות. כתבנו זאת פעמיים מפני שכך זה כתוב בחוק האנגלי נקח לדוגמא הביאס קורפוס. אם מישהו נעצר שלא כדין, הוא מבקש את הצו נגד שר המסורה, אח"כ נגד נציג מני-הסוהר, אח"כ נגד מנהל בית-הסוהר בו נמצא האיש. יש רק אדם אחד שצריך לבצע את הצו. האחרים - אחראים לרבר. אבל זה ענין לגמרי פורמאלי, היינו יכולים להסדיר זאת בתקנות על-ידי כך שהיינו אומרים שמספיק להוציא את הצו נגד הרשות המבצעת בלבד, או נגד הרשות המפקחת בלבד.

היו"ר מ. אונגא: אני חושב שאין חילוקי דעות על כך שפקידים אלה צריכים להיכלל במלים "אנשים אחרים" המסלאים תפקידים על פי דין". השאלה היא אם ליצור מצב שבו נכללות גם הפעולות שאינם מסלאים על פי דין. והשאלה השניה היא אם לכתוב זאת בספורט, אם להבהיר את הענין.

ח. כהן: נימקתי את הצעתו של חבר הכנסת לוקר לדידם של אלה הרוצים להרחיב את ההוראה הזאת גם על המוסדות הלאומיים, לא כאשר הם אינם מסלאים תפקידים על פי דין אלא רק כאשר הם מסלאים תפקידים על פי דין.

באמנה נקבע במה עוסקים מוסדות אלה.

ב. לוקר:

א. ידיון: יתכן שצריך להבהיר את הנוסח. מי שאינו מוסד שלטוני ועושה פעולה שאינה של שלטון, אינו צריך להיכלל בסעיף הזה. במידה שהמוכנות או מוסדותיה פועלים בתור שלטון מול האזרח, הם מסלאים תפקידים הכלולים בנוסח זה. אבל לא רק המוכנות. יש עוד הרבה גופים אחרים שזה חל עליהם, כי החוק מקנה להם תפקידים ציבוריים על פי דין. יש רשות הפיתוח, שאין ידוע אם זוהי רשות של המדינה. יש "מגן-דוד-אדום", יש מכון-התקנים. לכולם יש תפקידים ציבוריים על פי דין. אין אנחנו מזכירים אותם, מפני שאין אנחנו רוצים להכניס פה קטלוג של מוסדות. מפני זה אני חושב גם שאסור להכניס לכאן את המוכנות, מפני שאסור להתחיל את הקטלוג ולא לגמור אותו. אם המוכנות חושבת שמבחינת פרסטיג' צריך להכלילה, צריך למצוא לכך נוסח מתאים. אבל אם היא מתכוונת לתוצאה העניינית, אין צורך להזכיר אותה. יש לי אפילו ספק אם צריך להזכיר את רשויות המדינה והרשויות המקומיות. ויש טעם להגיד: "צוים לגופים ואנשים המסלאים תפקידים ציבוריים על פי דין". זה מסילא כולל את רשויות המדינה והרשויות המקומיות. זה אינו כולל את הפעולות המסחריות גרידא לא של גופים אחרים וגם לא של המטסלה, אשר לגביהן המנדטוס אינו מתאים.

הגישה של מר ידיון מרחיבה יותר, ואני בעד

ד. ש. רוננברג:

זה שנשאיר את הנוסח המוצע. לי נדמה כי מגן דוד אדום לא היה כלול בנוסח הזה. כי אז - מה עם ההסתדרות, מה עם המפלגות, הרי גם הם גופים ציבוריים, ואינני יודע אם הם פועלים לפי דין.

למגן-דוד-אדום יש חוק מיוחד.

א. ידיו:

י.ש. רוזנברג:

אם זאת חברה ציבורית, הפועלת לפי חוק מיוחד - זה טרחיב. אני קיבלתי את הגדרת היועץ המשפטי: גופים ציבוריים הם אלה שנתמנו על-ידי בית-המשפט או קיבלו את תפקידם על-ידי חוק מיוחד. אבל לא - כל גוף ציבורי. לכן הייתי חושש מאוד להכניס הגדרה כזאת הכוללת את כל הגופים הציבוריים. אני גם חושב שהסוכנות אינה כלולה בהגדרה הסומצמט. למשל, אם הועד הפועל הציוני מחליט משהו ומסיל על חברי הנהלת הסוכנות לבצע זאת, ואם הם אינם עושים זאת, אין מי שיכול להכריחם לבצע זאת. והסוכנות הפכה לגוף גדול מאוד, עם תקציב עצום, וצריכה להיות ביקורת. אין כל ביקורת. יש קונגרס ציוני מזמן לזמן, אבל אין ביקורת. אינני אומר זאת לשם ביקורת. אבל הדבר דרוש גם כדי שיהיה אמון לסוכנות.

אני מצטרף להצעה שהנוסח יחול על דברים

שנעשו על פי דין.

אשר למלה "פקידים", יכולה להתעורר שאלה איזה פקיד אחראי, ויכול להיות מצב שכל פקיד יאמר כי יש לפנות למישהו גבוה יותר. אם נותנים הוראה לרשות, ויש שאלה איזה פקיד צריך לקבל את ההוראה, צריך לאמר: גם לפקיד זה וגם לפקיד שבי, מפני שגניהם אחראיים, ואז כבר לא יוכלו להסתמט מביצוע.

הישיבה מחוי מתבטלת. בקיים עוד ישיבה ביום ד' הבא.

היו"ר ס. אונג:

הישיבה נבעלה בטעה 11.00.